

Дударець Руслан Миколайович,
доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ОКРЕМІ ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО СТВОРЕННЯ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ ВОСНІЗОВАНИХ АБО ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ (СТ. 260 КК УКРАЇНИ)

Важливу роль у забезпеченні належного проведення досудового розслідування та судового розгляду відіграють заходи забезпечення кримінального провадження. Особливості проведення таких заходів передбачені майже в усіх Кримінально-процесуальних кодексах сучасних держав світу. У більшості, їх реалізація спрямована, з одного боку, на забезпечення передбаченого законом порядку досудового розслідування та судового розгляду, а з іншого – на захист особи, суспільства, держави від кримінальних правопорушень, виконання інших завдань кримінального провадження [1, с. 103].

Заходи забезпечення кримінального провадження – це передбачені кримінальним процесуальним законом заходи примусового характеру, що застосовуються за наявності підстав та в порядку, встановлених законом, з метою подолання негативних обставин, що перешкоджають або можуть перешкодити вирішенню завдань кримінального провадження, забезпечення його дієвості.

Кримінальному процесуальному Кодексі України законодавцем визначено заходи забезпечення кримінального провадження, зокрема:

- виклик слідчим, прокурором, судовий виклик (статті 133–139 КПК України);
- привід (статті 140–143 КПК України);
- накладення грошового стягнення (статті 144–147 КПК України);
- тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (статті 148–153 КПК України);
- відсторонення від посади (статті 154–158 КПК України);
- тимчасовий доступ до речей і документів (статті 159–166 КПК України);
- тимчасове вилучення майна (статті 167–169 КПК України);
- арешт майна (статті 170–175 КПК України);
- затримання особи (статті 187–191, 207–213 України);
- запобіжні заходи (глава 17 статі 176–213 КПК України).

Однак, під час кримінального провадження застосовуються й інші заходи забезпечення кримінального провадження, а саме:

- видалення обвинуваченого з зали судового засідання (ст. 330 КПК України);
- поміщення у приймальник-розподільник для дітей осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння у віці від 11 років і до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність (ст. 499 КПК України) [2].

Відповідно до частини 3 статті 132 КПК України, застосування заходів забезпечення кримінального провадження допускається лише в разі доказування слідчим, прокурором того, що: 1) існує обґрунтована підозра щодо вчинення кримінального правопорушення такого ступеня тяжкості, що може бути підставою для застосування заходів забезпечення кримінального провадження; 2) потреби досудового розслідування виправдовують такий ступінь втручання у права і свободи особи, про який ідеться в клопотанні слідчого, прокурора; 3) може бути виконане завдання, для виконання якого слідчий, прокурор звертається із клопотанням [3].

У процесі проведення дослідження нами здійснено анкетування слідчих Національної поліції України, які зазначили, що серед заходів забезпечення кримінального провадження найчастіше використовують запобіжні заходи – 157 (84,7 %), тимчасовий доступ до речей і документів – 65 (35,1 %), тимчасове вилучення майна – 46 (24,9 %), арешт майна – 42 (22,7 %). Водночас вивчення матеріалів кримінального провадження засвідчило інші тенденції: здебільшого, про що зауважили 77 % слідчих, вони проводять затримання, 13 % із них зазначили про тимчасове вилучення майна, а ще 10 % – про арешт майна. Обумовлено це тим, що речі та документи мають важливе доказове значення, а їх огляд, копіювання чи вилучення є необхідною передумовою для приєднання їх до матеріалів кримінального провадження. Тож зосередимо увагу на особливостях проведення зазначених процесуальних дій під час розслідування кримінального правопорушення передбаченого статтею 260 Кримінального кодексу України. Насамперед слід висвітлити специфіку затримання особи без ухвали слідчого судді. У чинному законодавстві передбачено два види такого затримання: законне затримання (стаття 207) та затримання уповноваженою службовою особою (стаття 208 КПК України), що суттєво різняться між собою. Зокрема, військовослужбовці ЗСУ, НГУ, працівники НПУ під час виконання службових завдань у зоні проведення ООС здійснюють саме законне затримання, передбачене статтею 207 КПК України. Адже ці особи не є уповноваженими

службовими особами, а затримання здійснюють до початку досудового розслідування у зв'язку з протиправною діяльністю затриманих осіб: 1) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення; 2) безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яку підозрюють у його вчиненні. Особа, яка законно затримала учасника незаконного збройного формування, зобов'язана, відповідно до частини 3 статті 207 КПК України, негайно доставити його до уповноваженої службової особи або негайно повідомити уповноважену службову особу про затримання та місцезнаходження особи, яку підозрюють у вчиненні кримінального правопорушення. Водночас, цей припис процесуального закону не завжди є можливість виконати в умовах проведення ООС у зв'язку з об'єктивними причинами. Підозрюваних осіб, які фактично затримані в порядку статті 207 КПК України військовослужбовцями ЗСУ або НГУ в зоні їхньої відповідальності, доставляють до слідчого після сплину значного проміжку часу та без належного повідомлення слідчих, що унеможливило прийняття ними обґрунтованого рішення щодо своєчасного проведення першочергових слідчих (розшукових) дій та відповідного подальшого прийняття подальших важливих процесуальних рішень (повідомлення про підозру, обрання запобіжного заходу, оголошення у розшук тощо) щодо зазначених осіб. Крім цього, відповідно до частини 1 статті 168 КПК України, кожна особа, яка здійснила законне затримання, зобов'язана одночасно з доставленням затриманої особи до слідчого, прокурора, іншої уповноваженої службової особи передати їй тимчасово вилучене майно. Факт передання тимчасово вилученого майна засвідчують протоколом. Вилученим майном у цих випадках можуть бути насамперед зброя, військова амуніція, документи, інші речі та предмети, що підтверджують приналежність затриманого до незаконного злочинного формування.

Отже, із змісту проведеного дослідження випливає, що серед заходів забезпечення кримінального провадження найефективнішими й найпоширенішими є затримання, тимчасове вилучення та арешт майна, а серед запобіжних заходів – тримання під вартою. Однак, на території ведення активних бойових дій проведення окремих заходів забезпечення кримінального провадження по різних видах скоєних кримінальних правопорушень, у тому числі й щодо створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань виникає ряд складнощів. На наш погляд, доцільним є необхідність внесення змін до статей 208, 211 КПК України, щодо надання повноважень

особі, яка здійснює затримання, затримувати особу на строк більше ніж 72 години, адже, існує ряд факторів, які унеможлиблюють у такий стислий термін провести необхідні заходи.

Список використаних джерел

1. Удовенко Ж. В. Некоторые вопросы соблюдения прав и свобод человека при проведении временного доступа к вещам и документам. Право и политика. 2015. № 3. С. 103–108.

2. Кримінальний процес (Загальна частина). Мультимедійний посібник.

URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/krym_pr_zah_ch/lections/lection7.html.

3. Кримінальний процесуальний Кодекс України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

Борисюк Юлія Борисівна,

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ПРИВАТИЗАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Розбудова в Україні ринкової економіки та поширення приватної власності є важливим кроком до входження її у світову та європейську економічні системи. Саме від приватизаційних процесів, їх законності, доцільності та ефективності залежить розвиток країни загалом і майбутнє підприємництва, зокрема, а також добробут кожного громадянина. У кінцевому результаті у власності держави повинно залишитися лише майно, необхідне для виконання державою своїх функцій, а у комунальній власності — майно, необхідне для забезпечення функціонування відповідних органів місцевого самоврядування та територіальних громад. Тож приватизація як явище все частіше стає предметом вивчення у різних галузях знань. Процеси приватизації найчастіше вивчають економісти, управлінці, соціологи, а також юристи.

Приватизація як правове явище є досить складним і має різні визначення у кожній галузі права. Саме тому, в Законі визначено, що приватизація державного або комунального майна є платне відчуження майна, що перебуває у державній або комунальній власності, на користь фізичних та юридичних осіб, які згідно законодавства можуть